

**Commentariorvm, Ac Dispvationvm In Primam Partem
Sancti Thomæ Tomvs ...**

Complectens Quæstiones à XXVII. vsque ad LXIV. & à Quæstione CVI.
vsque ad CXIV.

Vázquez, Gabriel

Antverpiæ, 1620

Oppositio contra rationem prædictam. c. 4.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-81000](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-81000)

non distinguuntur. Ceterum quamvis aliqua fundamenta relationum debeant distingui, id tamen in vniuersum necesse non est. Nam relationes secundi generis, quæ dicuntur fundari in actione præsentis, præterita aut futura, non habent distincta fundamenta, sed in eadem generatione fundantur paternitas, & filiatione in humanis: in ea enim fundari has relationes, non in potentia ad actum redacta, verius existimo, & doctrinæ Aristot. 5. Metaphys. cap. 15. magis consentaneum. Factum in relationibus, quas vocant primi generis, nempe æqualitatis, similitudinis, & identitatis, semper distingui fundamenta: id tamen alia ratione fit, non quia fundamenta sunt, vt sequenti c. videbimus.

Quinta ratio Canariensis.

Quinta denique ratio est Canariensis, qui asserit, has relationes in Deo non posse esse reales ratione essentiae, quia vna est, & eiusdem ad se ipsum non est relatio realis neque ratione personarum, quia personæ realiter distinguuntur per relationes originis, & vna relatio non potest esse fundamentum & causa alterius relationis realis. Quare hic author concederet, has relationes in Deo fore reales, si personæ non distinguerentur relationibus, sed proprietatibus absolutis. Sic enim fundare possent relationes reales æqualitatis, & similitudinis, quia tunc non obstarat id, quod ipse dixit. Quocirca concedit, si in diuersis hominibus esset eadem albedo, futuram quoque realem relationem similitudinis: quia personæ, quæ referrentur, non essent relationibus constitutæ, & distinctæ, sicut sunt diuinae.

CAPVT III.

Optima ratione præcedens sententia confirmatur.

Sexta ratio Canariensis.

Optimam huius opinionis rationem assecutus est Caietan. in hoc art. quæ tam in humanis, quam in diuinis locum habet, & talis est. In eo genere relationis, in quo fundamenta primo referuntur, & subiecta ratione fundamentorum, necesse esse, fundamenta realiter distingui: quia non tantum sunt fundamenta, sed ipsa extrema primaria relationum: extrema autem secundum omnium sententiam realiter debent differre, sed fundamenta relationum, quæ dicuntur primi generis, nempe æqualitatis, similitudinis, identitatis, primo referuntur; nam quantitas primo dicitur alteri æqualis, qualitas alteri similis, substantia alteri eadem: ergo ipsa quoque debent distingui, vt sit relatio realis. Cumque diuine personæ dicantur æquales, similes, & eadem ratione eiusdem numero naturæ, quam habent communem, efficitur prædictis relationes non esse reales, sed rationis.

Ad rationem primam sententia.

Atque ex hoc fundamento soluantur quæuis argumenta pro sententia Scoti allata, imo etiam varæ rationes, quas Doctores nostræ sententiæ attulerunt; refelli possunt, illa præsertim Canariensis proxime memorata: nam licet personæ diuinæ constituerentur absolutis proprietatibus, nihilominus relationes productæ non essent reales, eo quod fundamenta, quæ primo referuntur, non distinguerentur realiter, quia esset diuina natura. Similiter, si in duobus creatis, subiectis esset vna, & eadem albedo, relatio similitudinis non esset realis, eo quod esset vnicum fundamentum, ac proinde extrema primaria relationis non distin-

ARTIC. II.

guerentur. Parum igitur refert, personam in diuinis constitui relationibus, vt dicamus, non posse referri relatione reali similitudinis, æqualitatis, & identitatis.

Verum enimvero, si sententia Scoti de distinctione attributorum Dei inter se & ab essentia, vera esset, sequeretur, plures esse relationes reales in Deo, quam enumeratas: nam in Deo tot essent relationes æqualitatis, quot essent magnitudines distinctæ: tot autem magnitudines ex natura rei essent distinctæ, quot essent attributa. Id quod ipse libenter fateatur in 1. d. 3. q. 5. quantum ad tertiam, in solutione secundi. Quare non reueneret concedere plures; quam viginti relationes reales, quas contra ipsum conatur elicere Canariensis. 4. parte comment. huius art. Hæc tamen omnia friuola sunt, & contra communem Scholasticorum doctrinam, qui solum quatuor relationes reales in Deo concedunt.

CAPVT IV.

Oppositio contra rationem prædictam.

Posset fortasse aliquis contendere, inter personam diuinam esse relationem realem distinctionis, oppositam relationi identitatis; nam personæ realiter distinctæ sunt. Præterea relatio distinctionis non fundatur in natura, sed in proprietatibus personalibus, quæ possunt esse extrinsecas, prima relationis: ergo nihil deest, quominus hæc relatio dicatur realis. Responderet doctrina S. Thom. in hoc art. in solutione quartæ, nullam relationem posse esse fundamentum alterius relationis, præsertim quod primo referatur: esset enim processus in infinitum, id quod hac ratione probari potest. Sicut vnus actio non potest esse alia actio, quia actio non est id, quod fit, sed actus & via, quo aliquid fit: & licet vnus habere, vel habitus non est alius habitus, quia habitus est veluti actus, & via inter habentem & rem habitam, & ideo habitus ipse, quo vestem habemus, non habetur: sic etiam vnus relationis non potest esse alia relatio, quia relatio est veluti actus & via, qua vnum relatum ad aliud refertur, id quod adeo verum existimo, vt nec per intellectum distingui possit actio actionis, & habitus alterius habitus, & relatio alterius relationis, quia intellectus inter actum & rem, cuius est actus, non potest concipere alium actum.

Sed adhuc obijciat aliquis, sicut persone Patris & filij semel constitutæ suis proprietatibus relationis, recipiant adhuc aliam relationem spiritalis, cur non recipere possunt aliam relationem diuersitatis, & distinctionis?

Respondeo, diuersam esse rationem: nam relationem spiritalis recipiunt persona Patris & filij, non media alia relatione constituyente, neque relationes constituentes referuntur relatione illa relationis, nec sunt fundamenta illius: sed relatio spiritalis, nec sunt fundamenta illius: sed relatio spiritalis illud fundamentum, & veluti causa est originis. Id autem, quod primo refertur ea relatione, est persona, non relatio personalis: persona autem etiam constituta relatione, potest referri primo ad relationem, quia potest habere duas origines actus: at relatio diuersitatis ita fundaretur primo relatione personali, vt ipsamet personalis relatio primo referretur, quod est impossibile; eo quod fundamenta harum relationum primo referuntur

ut ratione Caiet. ostensum est. Sequeretur etiam, ut dixit S. Thom. processus in infinitum, quia alterius quoque relationis daretur relatio.

At rursus dicat aliquis, non sequi processum in infinitum, quia, licet relatio paternitatis & filiationis referrentur alia ratione diuersitatis, quae est alterius generis; tamen relatio diuersitatis non posset alia ratione referri, quia esset eiusdem specie, & in eodem subiecto, atque ad eandem numero. Verumtamen ideo omnino sequeretur de hac relatione diuersitatis, quod de alijs. Nam licet esset in eodem subiecto, quia tamen non haberet idem fundamentum, neque eundem terminum, sed diuersum, ut constat: nec idem proximum subiectum, quia proxime referret relationem illam, quae substantiam prius referebat, saltem esset haec relatio posterior numero, diuersa à priori, & sic de alijs.

Tandem ex eodem principio Doctoris sancti colligitur optima ratio, ob quam ad relationem non sit per se motus, quia cum relatio se habeat per modum cuiusdam actus medij inter relatam & terminum, sicut habere inter habentem & rem habitam, informatio inter formam & materiam, & actio etiam sit medius actus & effectum, sit, ut non possit concipi tanquam terminus actus agentis alius actus, qui est relatio, sed terminus concipitur ut res quaedam, quae non habeat rationem actus, ideo nec ad praedicamentum habitus potest esse motus, nec praedicamentum situs, quia etiam hoc significatur per modum actus, ut iacere, sedere.

CAPVT V.

Corollaria huius controversiae.

Dvo super sunt notanda, quibus tota doctrina praesentis articuli & disputat. perfecta erit. Vnum est, creaturam dici similem Deo, sed Deum non dici similem creaturae: cum tamen Pater & filius mutuo dicantur sibi similes. Doctrina est Diuina, cap. 9. de diu. nom. quam sequitur est S. Thom. *Supra q. 4. art. 3. ad 4. & 1. contra gentes cap. 29. & Tertium. ibid.* Ut enim notauit S. Thom. praedicis in locis, alio modo reperitur similitudo in ijs, quae sunt alterius ordinis, quam in ijs, quae sunt eiusdem. Ea enim quae sunt eiusdem ordinis, ut duo alba, mutuo dicuntur similia, quia hoc genus similitudinetantum est aequalitas, vel vnitas in qualitate, & ideo Pater & filius mutuo dicuntur similes, quia eadem met natura eiusdem ordinis similes sunt: causa etiam & effectus, quae vnioca sunt dicuntur mutuo similia: inter ea vero, quae sunt alterius ordinis, ut inter effectus & causas alterius rationis & aequiuocas, quia non est natura eiusdem rationis, idcirco non dicuntur mutuo similes: sed effectus dicuntur similes causis, cum tamen sint inferioris naturae. Effectus enim quodammodo imitantur causam & assimilari ei conantur. Eadem ratione imago Caelaris dicitur similis Caelari, non contra: ergo eodem modo creatura, quae est effectus Dei inferioris ordinis, dicitur Deo similis, quia quodammodo imitatur perfectiones illius, sed Deus non dicitur similis creaturae. Filius vero in creatis dicitur duobus modis similis patri: & ratione naturae, quia habet eandem cum illo secundum speciem, & ratione proprietatum individualium, quibus patrem imitatur, ratione quarum dicitur sanctus ad imaginem illius, Caelarium, quoniam haec ita sunt, aliquando scriptura

Isa. 42. 1. p. 10. 2.

dicit, neminem esse similem Deo: loquitur enim de similitudine, quae est inter ea, quae participant eandem naturam & qualitatem.

Alterum notandum est circa eandem solutionem tertij, in qua docet S. Thom. filium dici adaequari & assimilari patri, non tamen patrem filio & denique omnem personam producentem assimilari ei, quia procedit, non contra. In hunc sensum videtur loquutus Chrysost. super illud ad Hebr. 1. *Qui cum Chrysost. q. splendor, &c.* Vbi ait, filium esse, & qualem patri, non tamen patrem filio: & Ang. 1. de doct. Christi. Ang. 2. cum ait, in patre vnitas, & in filio aequalitas: sic enim soli filio tribuit aequalitatem; intelligit autem sicut etiam Chrysost. per modum viae.

Reddit rationem S. Tho. quia haec verba significare videntur motum: tunc enim dicitur aliquis assimilari, vel adaequari alteri, quoties sit ei similis aliqua productione in se recepta, qua veluti tendat ad similitudinem producentis: cumque filius sui productione quasi tendat ad similitudinem patris, dicitur assimilari: contra vero pater, quia non tendit, nec est quasi in via, cum non producat, non dicitur assimilari filio aut adaequari. Conuenit Scotus in 1. distinct. 19. quest. 1. ad 3. Sed aliam reddit rationem, quia aequare & assimilare significat actionem assimilantis & aequantis: assimilari autem & adaequari significant passionem: cumque filius non producat, recte dicitur, pater aequat, & assimilatur sibi filium, sed filius aequatur, & assimilatur patri. Has duas rationes diuersas omnino existimat Capreol. in 1. distinct. 19. quest. 2. art. 1. ad argumenta Aureoli contra tertiam conclusionem, eo quod Aureolus optime conuincit illis suis argumentis, aequare & assimilare non magis significare actionem, quam lucere. Docet igitur Capreol. ideo haec verba, *Assimilari & aequari*, S. Thom. negasse patri, quia saltem significant veluti motum, & viam tendendi ad similitudinem, quae soli personae quae producit, conuenire potest.

Alio modo id ipsum probat Bonauent. in 1. distinct. 19. secunda parte distinct. quest. 3. Et Durandus ibi *reijcitur.* quest. 1. num. 9. qui in conclusione cum S. Thoma conueniunt, quia scilicet illud alteri assimilari dicitur, quod ad imitationem illius, veluti exemplaris, producit: & quia filius est imago patris, & ad imitationem illius productus, recte dicitur patri assimilari. Haec tamen ratio non videtur de Spiritu sancto probare, quia, ut diximus disputatione 146. cap. 5. ille non est imago patris & filij.

Addit nihilominus Ferrar. loco citato, aliquando etiam dici ea adaequari & assimilari, quae inter se sunt equalia & similia, licet non per motum aut productionem. Quo pacto nihil obest, quo minus pater dicatur adaequari filio & assimilari, & filius etiam & pater Spiritui sancto.

ARTICVLVS II.

Virum persona procedens sit coeterna suo principio, ut filius Patri.

Ad secundum sic proceditur. Videtur, quod persona procedens non sit coeterna suo principio, ut filius Patri. Arius 12. modos generationis assignat. Primus modus est, iuxta fluxum lineae à puncto. Vbi deest aequalitas simplicitatis.

Ec

tis.